

Kartel filmových dovozců

1935–1938

Inventář

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Kartel filmových dovozců
Časový rozsah pomůcky:	1935–1938
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo listu NAD:	149
Evidenční číslo pomůcky:	117
Jméno zpracovatele:	Hurtová Jarmila
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 2009

I. Obsah

I.	Obsah	II
II.	Vývoj původce archivního souboru	III
III.	Vývoj a dějiny archivního souboru	VI
IV.	Archivní charakteristika archivního souboru	VI
V.	Obsahový rozbor archivního souboru	VII
VI.	Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky	VIII
VII.	Použité prameny a literatura	VIII
VIII.	Inventární seznam	1

II. Vývoj původce archivního souboru

V době po první světové válce, kdy nastala konjunktura kinematografie, existovalo v Československu asi 150 filmových půjčoven. Tento počet však podstatně klesl během hospodářské krize v letech 1923–1924. Až do roku 1931 nebyl dovoz filmů nijak ekonomicky omezován.¹ Snahou státu bylo v této době nejen podporovat domácí filmové výrobce, ale také zamezit finančním ztrátám. Proto ministerstvo průmyslu, obchodu a živností začalo uvažovat o regulaci dovozu. První změnu představovala vyhláška ministerstva průmyslu, obchodu a živností ze dne 11. listopadu 1931, o přeřazení dovozu hraných zvukových filmů do povolovacího řízení s platností ode dne uveřejnění vyhlášky.² Dalším stupněm bylo poté v dubnu 1932 zavedení kontingentního systému, který měl zajistit úsporné hospodaření s devizami, umožnit kontrolu dovozu zahraničních filmů, zaručit stabilní objem domácí výroby a vytvářet finanční zdroje pro přímé dotace výrobcům.³ Tento systém však vyvolal četné spory, které skončily na podzim roku 1934, kdy ministr průmyslu, obchodu a živností zavedl registrační systém (vyhláška č. 131.126/1934 ze dne 14.11.1934).⁴ Po vyhlášení registračního systému nastalo období zvýšeného dovozu, kdy se na trhu objevil mnohem větší počet filmů, než bylo žádoucí. Nejednotností obchodních postupů při získávání filmů ze zahraničí se však zvyšovaly kupní ceny za monopoly filmů. Na popud ministerstva průmyslu, obchodu a živností, které mělo zájem, aby si dovozci sami regulovali nákup filmů, vzniká Kartel filmových dovozců.

¹ HEISS, Gernot – KLIMEŠ, Ivan: Kulturní průmysl a politika. Československé a rakouské filmové hospodářství v politické krizi třicátých let. In: HEISS, Gernot – KLIMEŠ, Ivan (eds.): *Obrazy času. Český a rakouský film 30. let*. Praha: Národní filmový archiv 2003, s. 310. Na československý trh se však dostávalo takové množství zahraničních filmů, které přesahovalo reálnou potřebu o 40–70%. Dovožci tak naráželi na nedostatek hracích termínů v kinech a velká část kapitálu unikala do zahraničí.

² ŠTÁBLA, Zdeněk: Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky 1906–1939. In: *Filmový sborník historický 3*. Praha: Český filmový ústav 1992, s. 34. Podle této vyhlášky šel z každého dovezeného metru filmu do státní pokladny poplatek 15 haléřů a současně byl zvýšen roční počet povinně obehřávaných českých filmů z pěti na osm.

³ HEISS, G. – KLIMEŠ, I.: *Obrazy času*, s. 310. V praxi tyto nové směrnice znamenaly, že za jeden vyrobený hraný film mohl výrobce dovézt sedm filmů zahraničních. Dovožní poplatek činil 15 000 Kč. V červenci 1932 byl kontingent zpřísněn v poměru 1:6 a poplatek zvýšen na 17 000 Kč. V listopadu 1932 byl tento poměr změněn na 1:5 s poplatkem 20 000 Kč.

⁴ Tamtéž, s. 314. Dovožci museli i nadále platit poplatek 20 000 Kč do registračního fondu, zrušena však byla regulace ročního objemu dovážených filmů. V souvislosti s registračním systémem byl na ministerstvu průmyslu, obchodu a živností zřízen Filmový poradní sbor (dále jen FPS) na principu paritního zastoupení úřadů a zájmových organizací a s posláním rozhodovat o výši podpory jednotlivých českých filmů podle jejich kvality. Dne 23.1.1937 byl FPS rozšířen o zástupce ministerstva financí a národní obrany a o zástupce Československé filmové společnosti a Československé filmové unie. Toto složení mělo posílit snahy o povznesení kulturní úrovně českých filmů.

Dne 27. 9. 1935 se v zasedací síni Grémia pražského obchodnictva (Lützova 36, Praha 2) konala ustavující schůze Kartelu.⁵ Na této schůzi byla uzavřena kartelová úmluva, kterou podepsalo všech 16 přítomných členů. Dne 15. 10. 1935 byl poté kartel ohlášen a zapsán v kartelovém rejstříku Státního statistického úřadu pod číslem 834.⁶ Účelem kartelu bylo umožnit československým dovozcům osvětlených kinematografických filmů nákup zboží, respektive získávání předváděcích práv (monopolů) za spravedlivé, přiměřené ceny a za přijatelných podmínek. Prostřednictvím úmluvy se mělo především čelit neúměrnému zdražování filmů ze strany zahraničních exportérů. Tomuto ujednání podléhaly osvětlené kinematografické filmy němé, zvukové, hrané či nehrané v kterékoli jazykové verzi a jakéhokoli původu.⁷ Kartel stanovil dovozcům nejvyšší přípustnou hranici. Nákup za fixní cenu nesměl nadále překročit částku \$ 3 500 (14 700 RM), při nákupu na procentuální podíl s garancí mohla garancie dosahovat nejvýše \$ 3 000 (12 600 RM) a podíl nesměl být horší než 50% ku 50% z netto tržby. Při nákupu na procentuální podíl bez garancie činil nejvýše přípustný podíl 65% pro prodávajícího a 35% pro kupujícího. Kartel uzavírané smlouvy důsledně kontroloval a měl právo každé porušení kartelových podmínek pokutovat.⁸ Všechny dříve uzavřené smlouvy byly uznány, ale musely být předloženy k evidenci.⁹

Organizace Kartelu vypadala následovně: a) důvěrník, b) případná evidenční kancelář a c) plenární schůze. Důvěrník byl jmenován plenární schůzí, od které přijímal nařízení a podával jí reference. Dále byl oprávněn provádět kontrolu u členů, o výsledcích těchto revizí podával zprávu plenární schůzi. Již na ustavující schůzi Kartelu byl důvěrníkem jednomyslně jmenován Dr. Josef Ort, sekretář Svazu filmového průmyslu a obchodu. Plenární schůze členů se konala nejméně jednou měsíčně a každý člen zde měl jeden hlas. O průběhu schůze byl sepisován protokol.¹⁰ Obchodní rok trval od podpisu úmluvy do 30. 6. 1936, v dalších letech potom od 1. 7. do 30. 6.

⁵ Viz inv. č. 6, Zápis o ustavující schůzi Kartelu dovozců ze dne 27. 9. 1935. Této schůzi byli přítomni: Ehrlich, Fiala, A. Heller, B. Heller, Hlinomaz, Kantůrek, Kauders, Kubišta, Khem, Meissner, Průša, Musil, Schmitt, Dr. Suchoručko a Weiss.

⁶ Viz inv. č. 31, Oznámení o konání plenární schůze dne 18. 10. 1938 spolkovému oddělení Policejního ředitelství v Praze ze dne 11. 10. 1938.

⁷ Viz inv. č. 1, Kartelová úmluva ze dne 27. 9. 1935. Úmluva se nevztahovala pouze na reklamní ukázky z filmů.

⁸ Tamtéž.

⁹ ŠTÁBLA, Z.: *Data a fakta z dějin československé kinematografie 1896–1945*, sv. 3. Praha: Československý filmový ústav 1990, s. 521.

¹⁰ Podrobnější informace o plenární schůzi a celkové organizaci se nacházejí v kartelové úmluvě ze dne 27. 9. 1935, inv. č. 1.

následujícího roku. Na základě plenární schůze Kartelu konané dne 10. 1. 1936 došlo ke změnám v kartelové úmluvě, které se týkaly nákupních podmínek.¹¹

Na počátku roku 1936 uzavřel Kartel filmových dovozců dohodu s Říšskou filmovou komorou, která stanovila podmínky dovozu německých filmů do Československa.¹² Ze strany Rakouska však byly v této době u některých filmů zjištěny snahy o obcházení kartelových podmínek. Usnesením plenární schůze ze dne 2. 6. 1936 byl členům kartelu zakázán nákup 5 filmů vídeňské produkce po dobu 1 roku ode dne vídeňské cenzury těchto filmů.¹³ Tento zákaz pak byl zrušen na plenární schůzi kartelu dne 6. 11. 1936. Na podzim roku 1936 začal Kartel uvažovat o regulaci, resp. o omezení dovozu filmů ze zahraničí.¹⁴ O této záležitosti bylo nutno jednat také s americkými filiálkami a německou firmou UFA, které nebyly členem Kartelu.¹⁵ Na plenární schůzi dne 9. 10. 1936 se Kartel jednomyslně shodl na tom, že žádná dovážející firma nesmí v průběhu jednoho roku dovézt více jak 20 celovečerních cenzurovaných zvukových filmů.¹⁶

V roce 1937 začala přímá jednání mezi Kartelem a Ústředním svazem rakouské filmové výroby. Na plenární schůzi dne 31. 3. 1937 podali zástupci Kartelu informace o tom, že by rakouští producenti byli ochotni za určitých modalit kartel uznat.

¹¹ Viz inv. č. 2, Změna kartelové úmluvy ze dne 18. 1. 1936.

¹² Viz inv. č. 4, Zvláštní dodatková úmluva ve styku s Německem.

¹³ Viz inv. č. 15, Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 2. 6. 1936. Jednalo se o teprve připravované filmy: *Mädel in Not*, *Ein Film mit der Sängerin Sack*, *Unentschuldigte Stunde*, *Ein Bolvary-Film* (produkce Dr. Székely) a *Im Sonnenschein*. U posledního filmu, který již byl hotov, byl stanoven zákaz koupě do 1. 7. 1937. Stejný postup měl následovat i u filmů z jiných zemí, u kterých by byla prokázána podobná nekorektnost. Nedodržení těchto usnesení bylo trestáno pokutou 5 000 Kč za první zjištěný případ a podruhé již 20 000 Kč. Dále byl každý člen povinen do osmi dnů ohlásit kanceláři zakoupené filmy a předložit příslušné smlouvy.

HEISS, G. – KLIMEŠ, I.: c. d., s. 381 – 382. Autoři zde k výše jmenovaným filmům uvádějí následující informace: „Film se zpěvačkou Sack“ byl pravděpodobně natočen pod názvem *Květy z Nizzy* (*Blumen aus Nizza*, režie Augusto Genian, Gloria-Film, 1936); *Neomluvená hodina* (*Unentschuldigte Stunde*, režie E. W. Emo, Emofilm-GmbH, 1937; premiéra 24. 9. 1937, Vídeň); „Bolvaryho film (produkce Dr. Székely)“ – Dr. Wilhelm Székely byl ve vedení Gloria-Filmu GmbH a Rex Filmu GmbH, pro Gloria-Film natočil režisér Géza von Bolvary v r. 1937 film *Premiéra* (*Premiere*; premiéra 5.2.1937, Vídeň); *V slunečním jasu* (*Im Sonnenschein*, též jako *Opernring*; režie Carmine Gallone, Gloria-Film a Horus-Film, Vídeň, 1936; premiéra 17. 6. 1936, Berlín). Pokud byl vůbec film *Mädel in Not* vyroben, mohlo by se jednat o *Milionovou závět'* (*Millionenerbschaft*, také jako *Bluff*; režie Arthur Maria Rabenalt, Eda-Film, Vídeň, 1937; premiéra 11. 3. 1937, Berlín).

¹⁴ Viz inv. č. 16, Zápis o plenární schůzi ze dne 9. 10. 1936. Na československém trhu bylo v té době velké množství zboží, které nebylo možno zužitkovat. Navíc tyto filmy opět zabíraly prostor filmům českým.

¹⁵ Tamtéž. Za tímto účelem bylo požádáno vedení Svazu filmového průmyslu a obchodu, aby zástupcům filiálek sdělilo toto stanovisko.

¹⁶ Tamtéž. Usnesení bylo přítomnými členy ihned podepsáno a mělo být předloženo na nejbližší schůzi Filmového poradního sboru. V případě nepřipojení se amerických filiálek, mělo být toto usnesení označeno jako žádost domácích dovozních firem.

Na počátku roku 1938 byla zahájena nová jednání s rakouskými filmovými producenty. K tomu byli jako zástupci Kartelu určeni členové Musil, Kantůrek a Fiala.¹⁷ Veškerá jednání ovšem ztroskotala.

Na plenární schůzi dne 18. 1. 1938 přečetl důvěrník Kartelu Dr. Ort vypovězení dohody o vzájemné výměně s Německem řízenou na Říšskou filmovou komoru a také o výpovědi dohody Kartelové úmluvy.¹⁸ V prosinci 1938 byla platnost kartelové úmluvy prodloužena do 30. 6. 1940.¹⁹ Kartel filmových dovozců však zanikl a byl likvidován na počátku existence Protektorátu Čechy a Morava v létě 1939.²⁰

III. Vývoj a dějiny archivního souboru

Dochované materiály Kartelu filmových dovozců z let 1935–1938 byly uloženy v Podnikovém archivu Ústředního ředitelství československého státního filmu (dále jen PA ÚŘ ČSF), který byl likvidován v souvislosti se zánikem ÚŘ ČSF v roce 1990. Písemnosti z PA ÚŘ ČSF převzal Český filmový ústav, jehož nástupnickou organizací je Národní filmový archiv (dále jen NFA). Fond byl převzat bez předávacího protokolu a bez jakýchkoliv evidenčních pomůcek.

IV. Archivní charakteristika archivního souboru

Během generální inventury v roce 2004 byl fond prohlášen za nezpracovaný. Jedná se výhradně o spisový materiál. Ve fondu jsou především zápisy z plenárních schůzí, pozvánky na schůze, prezenční listiny ze schůzí ad. Ve většině případů kromě německých překladů úmluv a rukopisných konceptů se jedná o strojopisy v českém jazyce. Fyzický stav archiválií je vyhovující a bez poškození.

¹⁷ Viz inv. č. 24, Zápis o plenární schůzi kartelu filmových dovozců ze dne 27. 1. 1938.

¹⁸ Viz inv. č. 26, Zápis o plenární schůzi kartelu filmových dovozců ze dne 18. 10. 1938.

¹⁹ Viz inv. č. 27, Zápis o plenární schůzi kartelu filmových dovozců ze dne 9. 12. 1938.

²⁰ Štábla, Z.: Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky 1906–1939. In: Filmový sborník historický 3. Praha: Český filmový ústav 1992, s. 40.

V. Obsahový rozbor archivního souboru

Dokumenty o činnosti Kartelu filmových dovozců byly rozděleny do tří základních skupin. Signaturu I. tvoří úmluvy. Nejdůležitější z nich je kartelová úmluva ze dne 27. 9. 1935,²¹ která podává informace o účelu, organizaci a nákupních podmínkách Kartelu. Úmluva obsahuje rovněž seznam československých dovozců, kteří úmluvu uzavřeli. Ze dne 18. 1. 1936 pak pochází Změna kartelové úmluvy, která se týká úpravy nákupních podmínek. Dále byla pod signaturu I. zahrnuta také Zvláštní dodatková úmluva ve styku s Německem ze dne 10. 1. 1936.²²

Signaturou II. jsou označeny zápisy z plenárních schůzí Kartelu. Jedna inventární jednotka této signatury obsahuje prezenční listinu, zápis o plenární schůzi, rukopisné koncepty, zplnomocnění zástupců těch členů Kartelu, kteří se nemohli na schůzi dostavit, případně omluvení jejich nepřítomnosti. V zápisech ze dne 9. 10. 1936, 3. 9. 1937 a 18. 10. 1938 se kromě výše jmenovaného nachází také výsledky uplynulého obchodního roku.

Signatura III. zahrnuje několik méně obsáhlých složek, vytvořených podle věcného dělení. Pod inventárním č. 28 nalezneme oběžníky Kartelu filmových dovozců a Svazu filmového průmyslu a obchodu (3 folia, 1935–1936).²³ Další inventární čísla tvoří soubor 16 pozvánek na plenární schůze Kartelu z let 1935–1938²⁴ a složka označená jako Sdělení důvěrníka členům Kartelu v různých záležitostech, rovněž z let 1935–1938. Zde se mimo jiné objevují informace o přijetí nových členů do Kartelu v listopadu 1935, o zákazu nákupu pěti rakouských filmů z roku 1936 či o prodloužení kartelové úmluvy do 30. června roku 1940. Rozděleny nebyly ani čtyři dopisy (tři z konce roku 1937 a jeden z října 1938), které víceméně podávají informace o konání plenárních schůzí. Posledním inventárním číslem je pak označen nedatovaný Sazebník – příloha k hromadné smlouvě filmových zaměstnanců.

²¹ Zachována také v německém překladu.

²² Zachována v českém i německém jazyce.

²³ Oběžníky nejsou zachovány v souvislé řadě, jedná se pouze o tři fragmenty.

²⁴ Pozvánky ke schůzím tvoří téměř kompletní řadu.

VI. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky

Dochované materiály Kartelu filmových dovozců v rozsahu jednoho (1) kartonu jsou uloženy v depozitáři NFA na Hradištku. Fond uspořádala, úvod sepsala a inventární seznam sestavila Jarmila Hurtová v květnu a červnu 2009.

VII. Použité prameny a literatura

- HAVELKA, Jiří: Československé filmové hospodářství I. 1898–1945. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1958.
- HEISS, Gernot – KLIMEŠ, Ivan: Kulturní průmysl a politika. Československé a rakouské filmové hospodářství v politické krizi třicátých let. In: HEISS, Gernot – KLIMEŠ, Ivan (eds.): *Obrazy času. Český a rakouský film 30. let*. Praha: Národní filmový archiv 2003, s. 303 – 391.
- ŠTÁBLA, Zdeněk: *Data a fakta z dějin československé kinematografie 1896–1945*, sv. 3. Praha: Československý filmový ústav 1990.
- ŠTÁBLA, Zdeněk: Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky 1906–1939. In: *Filmový sborník historický* 3, 1992, s. 5–48.

VIII. Inventární seznam

<i>inv.č.</i>	<i>sign.</i>	<i>obsah</i>	<i>časový rozsah</i>	<i>č. ev. jedn.</i> ²⁵
I. Úmluvy				
1		Kartelová úmluva; strojopis, česky ²⁶ ; fol. 10.	1935	1
2		Německý překlad kartelové úmluvy; německy; fol. 9.	1935	1
3		Změna kartelové úmluvy; fol. 1.	1936	1
4		Zvláštní dodatková úmluva ve styku s Německem; německy; fol. 3.	1936	1
5		Český překlad zvláštní dodatkové úmluvy ve styku s Německem; fol. 2.	1936	1
II. Zápisy ze schůzí Kartelu filmových dovozců z let 1935–1938				
6		Zápis o ustavující schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 27. 9. 1935; fol. 6.	1935	1
7		Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 22. 10. 1935; fol. 16.	1935	1
8		Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 15. 11. 1935; fol. 7.	1935	1
9		Zápis o schůzi Kartelu filmových dovozců se zástupci rakouského filmového průmyslu ze dne 19. – 20. 11. 1935; rukopis, fol. 8.	1935	1
10		Zápis o schůzi Kartelu filmových dovozců s berlínskými a rakouskými reprezentanty Svazu filmového průmyslu ze dne 22. 11. 1935; rukopis, fol. 5.	1935	1
11		Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 20. 12. 1935; fol. 6.	1935	1
12		Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 10. 1. 1936; fol. 12.	1936	1
13		Koncept zápisu o rozhodčím soudu ze dne 8. 2. 1936; rukopis, fol. 3.	1936	1
14		Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 13. 2. 1936; fol. 17.	1936	1

²⁵ Není-li uvedeno jinak, jedná se o karton.

²⁶ Není-li uvedeno jinak, jedná se o strojopis v češtině.

15	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 2. 6. 1936; fol. 11.	1936	1
16	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 9. 10. 1936; fol. 9.	1936	1
17	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 6. 11. 1936; fol. 5.	1936	1
18	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 18. 12. 1936; fol. 4.	1936	1
19	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 22. 12. 1936; fol. 5.	1936	1
20	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 31. 3. 1937; fol. 5.	1937	1
21	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 3. 9. 1937; fol. 6.	1937	1
22	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 16. 9. 1937; fol. 4.	1937	1
23	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 16. 12. 1937; fol. 5.	1937	1
24	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 27. 1. 1938; fol. 6.	1938	1
25	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 7. 4. 1938; fol. 8.	1938	1
26	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 18. 10. 1938; fol. 12 + obálka.	1938	1
27	Zápis o plenární schůzi Kartelu filmových dovozců ze dne 9. 12. 1938; fol. 9.	1938	1

III. Oběžníky, pozvánky ke schůzím, korespondence

28	Oběžníky Kartelu filmových dovozců a Svazu filmového průmyslu a obchodu; fol. 3.	1935	1
29	Pozvánky k plenárním schůzím Kartelu filmových dovozců; fol. 16.	1935–1938	1
30	Sdělení důvěrníka členům Kartelu v různých záležitostech; fol. 7.	1935–1938	1
31	Korespondence; fol. 4.	1937–1938	1
32	Sazebník – příloha k hromadné smlouvě filmových zaměstnanců; fol. 2.	s. d.	1

Název archivní pomůcky: Kartel filmových dovozců
Časový rozsah pomůcky: 1935–1938
Počet evidenčních jednotek: 1 karton
Počet inventárních jednotek: 32
Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,12 bm
Stav ke dni: 11. 6. 2009
Archivní fond zpracovala: Jarmila Hurtová
Pomůcku sestavila: Jarmila Hurtová
Počet stran: VIII + 3
Číslo jednací: NFA 2067/2009

Pomůcku schválil: 21. 12. 2009
Datum

.....
Vladimír Opěla
ředitel NFA